

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра міжнародних економічних відносин

Допущено до захисту

Завідувач кафедри

д.е.н., проф. Козак Ю.Г.

_____ (підпис)
“ ” _____ 201__ р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня магістра

зі спеціальності 8.05056 «Міжнародні економічні відносини»

за магістерською програмою професійного спрямування
«Зовнішньоекономічна діяльність підприємств (організацій)»

на тему: : «Ефективність зовнішньоторговельної діяльності підприємств
морської транспортної галузі (на прикладі МТП «Южний»)»

Виконавець

студентка 6 курсу, 64 групи
факультету міжнародної економіки
Мельниченко Наталія Миколаївна _____

/підпис/

Науковий керівник

д.е.н., професор
Козак Юрій Георгійович _____

/підпис/

ОДЕСА – 2018

АНОТАЦІЯ

Мельниченко Н.М., «Ефективність зовнішньоторговельної діяльності підприємств морської транспортної галузі (на прикладі МТП «Южний»)»
кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності «Міжнародні економічні відносини»
за магістерською програмою «Зовнішньоекономічна діяльність підприємств (організацій)»,
Одеський національний економічний університет
м. Одеса, 2018 рік

Кваліфікаційна робота магістра складається з трьох розділів. Об'єктом дослідження виступає зовнішньоторговельна діяльність МТП «Южний».

У роботі розглядаються теоретичні аспекти дослідження зовнішньоторговельної діяльності підприємств морської транспортної галузі, фактори впливу на зовнішньоторговельну діяльність підприємств морської транспортної галузі та методи оцінювання ефективності зовнішньоторговельної діяльності.

Проаналізовано морський торговельний порт «Южний», як суб'єкт зовнішньоторговельної діяльності, проведено аналіз факторів, що впливають на зовнішньоторговельну діяльність МТП «Южний», а також проаналізовано сучасний стан ефективності зовнішньоторговельної діяльності досліджуваного підприємства.

Запропоновано оптимізацію організаційної структури управління МТП «Южний», стратегію підвищення ефективності надання міжнародних транспортних послуг МТП «Южний», застосування механізму фінансового лізингу, як захід оптимізації розподілу фінансових ресурсів при здійсненні ЗТД МТП «Южний».

Ключові слова: зовнішньоторговельна діяльність підприємства, експорт, імпорт, транзит, ефективність зовнішньоторговельної діяльності.

ANNOTATION

Melnychenko N., " Efficiency of foreign trade activities of enterprises of the maritime transport industry (for example, the trade seaport "Yuzhny")"

Qualifying work on obtaining a master's degree in the specialty "International economic relations" under the master's program "Foreign economic activity of enterprises (organizations)". – Odessa National Economic University.
Odessa, 2018

Master's qualification work consists of three sections. The object of research is the foreign trade activity of trade seaport "Yuzhny".

The theoretical aspects of the study of foreign trade activities of enterprises of the maritime transport industry, factors influencing the foreign trade activity of enterprises of the maritime transport industry and methods of estimation of the efficiency of foreign trade activity are considered in the diploma.

The analysis of the maritime trade seaport "Yuzhny" as a subject of foreign trade activity, analysis of factors influencing foreign trade activity of trade seaport "Yuzhny", as well as an analysis of the estimation of the current state of efficiency of foreign trade activity of the investigated enterprise was carried out.

The proposed optimization of the organizational structure of trade seaport "Yuzhny", a strategy to increase the efficiency of international transport services trade seaport "Yuzhny", the application of the mechanism of financial leasing, as a measure to optimize the distribution of financial resources in the implementation of trade seaport "Yuzhny".

Key words: foreign trade activity of the enterprise, export, import, transit, efficiency of foreign trade activity.

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ АНАЛІЗУ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ МОРСЬКОЇ ТРАНСПОРТНОЇ ГАЛУЗІ	7
1.1. Особливості зовнішньоторговельної діяльності підприємств морської транспортної галузі	7
1.2. Фактори, що впливають на зовнішньоторговельну діяльність підприємств морської транспортної галузі	15
1.3. Методи оцінювання ефективності зовнішньоторговельної діяльності підприємств морської транспортної галузі.....	20
Висновки до першого розділу.....	29
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МТП «ЮЖНИЙ»	31
2.1. Характеристика МТП «Южний» як суб'єкта зовнішньоторговельної діяльності.....	31
2.2. Аналіз факторів, що впливають на зовнішньоторговельну діяльність МТП «Южний».....	38
2.3. Оцінка сучасного стану ефективності зовнішньоторговельної діяльності МТП «Южний».....	42
Висновки до другого розділу.....	50
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МТП «ЮЖНИЙ»	53
3.1. Оптимізація організаційної структури управління МТП «Южний»...53	
3.2. Стратегія підвищення ефективності надання міжнародних транспортних послуг МТП «Южний».....	66
3.3. Застосування механізму фінансового лізингу, як захід оптимізації розподілу фінансових ресурсів при здійсненні ЗТД МТП «Южний».....	77
Висновки до третього розділу.....	86
ВИСНОВКИ	89
Список використаних джерел	94
Додатки	99

ВСТУП

Актуальність теми. В умовах економічної і політичної кризи в суспільстві дедалі більше зростає роль морегосподарського комплексу України як одного із засобів розвитку економіки, особливо з обранням нашою країною шляху євроінтеграції. Морські порти є однією з найважливіших складових частин транспортної системи будь-якої країни. Таке надзвичайне значення портів зумовлене тим, що вони виконують роль транспортного посередника та зв'язуючого моста між країною та світовою транспортною системою, економіками інших держав. Відповідно рівень розвитку портів, їх інфраструктури, організаційно-правової моделі управління, технічного, технологічного та інноваційного оснащення повинен відповідати сучасним реаліям, у яких діють інші порти в міжнародній транспортній системі.

Останніми роками обсяги вантажопотоків між центрами світової економіки і окремими державами зростають і ця тенденція буде зберігатися в найближчому майбутньому, враховуючи, що через територію України проходить низка міжнародних транспортних коридорів. Водночас, основною проблемою морегосподарського комплексу є загроза можливої втрати вантажопотоків. Висока конкуренція на ринку портових послуг при існуючому міжнародному поділі праці вимагає постійного підтримання основного капіталу морських торговельних портів на належному техніко-економічному рівні.

Сьогодні морська транспортна галузь України не повною мірою готова до забезпечення росту перевезень. Збільшується знос технічних засобів портів, погіршується їх структура, що негативно впливає на обсяги перевезень. Внаслідок цього, в умовах конкуренції відбувається витіснення українських портів з міжнародних ринків транспортних послуг.

Ефективність господарської діяльності підприємств морської транспортної галузі – це одна із складових економічної могутності держави. Все це визначає актуальність і практичну значимість даної теми.

Проблеми розвитку портів є актуальними і широко обговорюються вітчизняними та зарубіжними спеціалістами. Дослідження українських вчених,

а саме Б. В. Буркинського та М. І. Котлубая [18] доводять, що саме морський порт спроможний здійснити прорив у забезпеченні країни валютою і, в перспективі, витягнути наступні ланки економіки. Зарубіжні вчені, такі як П. Холл [35], визначили різні підходи, завдяки яким ця проблема може бути вирішена. Завдяки роботі та висновкам Р. Е. Мансурова маємо змогу розглянути портову діяльність з точки зору його конкурентоспроможності [21].

Мета дослідження полягає в аналізі ефективності зовнішньоторговельної діяльності морського торговельного порту «Южний», виявленні основних проблем та надання пропозицій щодо підвищення ефективності зовнішньоторговельної діяльності досліджуваного підприємства.

Задачі дослідження:

1. надати характеристику особливостей зовнішньоторговельної діяльності підприємств морської транспортної галузі;
2. визначити основні методи оцінювання ефективності зовнішньоторговельної діяльності підприємств морського сектору України;
3. виявити основні фактори, що впливають на зовнішньоторговельну діяльність МТП «Южний» та оцінити характер їхнього впливу;
4. проаналізувати ефективність зовнішньоторговельної діяльності досліджуваного підприємства
5. дослідити організаційну структуру управління зовнішньоторговельною діяльністю МТП «Южний»;
6. розробити стратегію щодо підвищення ефективності зовнішньоторговельної діяльності МТП «Южний».

Об'єктом дослідження виступає зовнішньоторговельна діяльність МТП «Южний».

Предметом дослідження є теоретичні та науково-практичні засади забезпечення підвищення ефективності зовнішньоторговельної діяльності МТП «Южний» в ринкових умовах.

Методи дослідження. У роботі використано загальнонаукові та конкретно-наукові методи, а саме методи аналізу та синтезу, порівняння, статистичний аналіз, логічного та емпіричного пізнання, графічні та математичні методи, застосовано системний підхід при викладенні матеріалу, що дало змогу розв'язати поставлені завдання. Для обробки та аналізу даних використовувались комп'ютерні програми (пакет аналізу Microsoft Office Excel 2007).

Інформаційна база дослідження. В основу дослідження були покладені наукові публікації вітчизняних авторів, що стосуються загальних проблем світового та українського морегосподарського комплексу. Інформаційною основою роботи служили Закон України «Про морські порти України», статистичні матеріали морського торговельного порту «Южний», а також дані Адміністрації морських портів України.

Публікації до роботи.

Тези:

1. Мельниченко Н.М. Проблеми та перспективи розвитку морських портів України (на прикладі МТП «Южний») // Двадцять перші економіко-правові дискусії : матеріали міжнародної науково-практичної інтернет-конференції. – Львів, 2017.– С. 27

Участь у науково-практичній конференції: «Мікро-, мезо- та макро-економічні аспекти інноваційного розвитку економіки», Одеса – 2017 рік. Назва доповіді: «Міжнародна конкурентоспроможність морських торговельних портів України».

ВИСНОВКИ

Морський транспорт є важливою галуззю економіки України, що працює в умовах глобалізації товарообігу і жорсткої конкуренції на внутрішньому і зовнішньому ринках. Його ефективне функціонування є необхідним чинником становлення України, як морської держави, сталого розвитку її транспортно-дорожнього комплексу і економіки у цілому. Він відіграє надзвичайно важливу роль у формуванні зовнішньоекономічних зв'язків України і характеризується високою ефективністю перевезень порівняно з іншими видами транспорту.

У даній роботі в теоретико-методичному плані були розкриті особливості зовнішньоторговельної діяльності підприємств морської галузі в умовах глобалізації економічних процесів.

Було проаналізовано фактори, що впливають на зовнішньоторговельну діяльність підприємств морської транспортної галузі. На ефективність міжнародних морських вантажних перевезень впливає низка чинників, які дослідники поділяють на дві групи: чинники, що піддаються впливу з боку оперативного управління (технічне забезпечення і обслуговування порту, рівень завантаження транспортної інфраструктури порту та інші); чинники, які не піддаються впливу з боку управління портів (сезонні роботи, наявність та рівень розвитку інфраструктури, нестабільність умов роботи та інші).

Крім того, було визначено методи оцінювання ефективності зовнішньоторговельної діяльності підприємств морської транспортної галузі, які враховують наступні показники: обсяг роботи, загальний обсяг перероблених вантажів, річний вантажообіг, ефективність експорту порту, коефіцієнт транзитності, відносні показники фінансової звітності, платоспроможності підприємства та динаміки ділової активності.

Було проведено аналіз ефективності зовнішньоторговельної діяльності морського торговельного порту «Южний». МТП «Южний» є абсолютним лідером в обробці навалочних, хімічних вантажів, він обслуговує основні експортні та транзитні вантажопотоки між країнами СНД та портами інших континентів. Основні напрямки вантажопотоків: Чорноморський і

Середземноморський басейн, США, Латинська Америка, Близький Схід, Південно-східна Азія. У порту діє досить розгалужена система з переробки та зберігання вантажу. Кожний район та комплекс має свою спеціалізацію та відповідні завдання, що в свою чергу позитивно відображається на загальній діяльності порту, так як в конкурентній боротьбі, немалу частку вирішує саме організація роботи та правильний розподіл повноважень і завдань.

Проведений SWOT-аналіз дав змогу виявити сильні та слабкі сторони діяльності порту. Переваги в місці розташування, розвиненій інфраструктурі і наявності територій для подальшого перспективного розвитку забезпечили морському порту «Южний», серед портів Чорноморського басейну, статус найпривабливішого для реалізації інвестиційних проектів.

Надано оцінку сучасного стану ефективності зовнішньоторговельної діяльності МТП «Южний». Було розглянуто основні показники зовнішньоекономічної діяльності МТП «Южний», а саме вантажообіг, експорт, імпорту і транзит за січень-грудень 2015 р. та січень-грудень 2016 р. Доля транзиту у загальному обсязі вантажообігу за звітний рік склала 9,7%, що на 5,2 п. менше рівня минулого року.

Доля імпортованих вантажів в загальному обсязі перевалки вантажів МТП «Южний» за звітний рік склала 15,2%, при цьому величина об'ємів переробки імпортованих вантажів зменшилася відносно 2015 року на 1,2%.

Питома вага експорту за 2016 рік склала 68,5%, що на 3 п. менше рівня минулого року, об'єм експортних вантажів зменшився за звітний рік на 21,5%.

За 2016 рік було оброблено 801,1 тис. тонн каботажного вантажу, доля якого в загальному обсязі вантажопереробки склала 6,5%. В 2015 році каботажний вантаж перероблявся лише в 4 кварталі.

Для детальнішої оцінки ефективності зовнішньоторговельної діяльності МТП «Южний» нами було проведено аналіз ефективності експортної діяльності досліджуваного підприємства за 2014-2016рр. Показник ефективності експорту досліджуваного підприємства більший за одиницю свідчить про те, що реалізація послуг на зовнішньому ринку є ефективнішою,

ніж на внутрішньому ринку. Тобто зовнішньоекономічну діяльність МТП «Южний» можна охарактеризувати як ефективну.

Надано аналіз відносних показників фінансової звітності, платоспроможності підприємства та динаміки ділової активності за 2016 р. З результатів видно, що фінансова стійкість підприємства загалом може бути оцінена як добра, але з тенденцією до покращення. Таким чином, протягом 2016 року підвищується фінансова самостійність МТП «Южний».

Таким чином, досліджуване підприємство за результатами проведеного аналізу визнано платоспроможним. МТП «Южний» є достатньо ліквідним і може перетворювати свої активи на гроші для виконання всіх необхідних платежів у міру настання їх строку. Підприємство продовжує проводити ефективну зовнішньоекономічну політику та має стабільні позиції на зовнішньому ринку. Аналіз показників ділової активності показав, що зменшилися строки за які підприємство розраховується зі своїми постачальниками : в 2015 році вони складали 28 днів, а в 2016 році вже 27 дні.

Це говорить про підвищення фінансової стійкості і платоспроможності підприємства. Якщо порівняти тривалість кредитування покупців та самого підприємства, можна побачити, що підприємство МТП «Южний» надає більш вигідні умови взаємної співпраці, ніж воно саме має.

Було запропоновано шляхи підвищення ефективності зовнішньоторговельної діяльності МТП «Южний».

Проаналізувавши недоліки у роботі МТП «Южний», які негативно впливають на ефективність зовнішньоторговельної діяльності підприємства, нами було розроблено ряд пропозицій. На нашу думку, впровадження цих пропозицій дасть змогу не тільки підвищити ефективність зовнішньоекономічної діяльності морського порту, а й досягти позитивних результатів в цілому.

Під час дослідження даного підприємства було виявлено, що МТП «Южний» має лінійно-функціональну структуру, яка, однак, не в повній мірі

забезпечує його ефективну зовнішньоекономічну діяльність, є відносно недосконалою та застарілою.

Саме тому нашою першою пропозицією було запропоновано оптимізацію організаційної структури шляхом створення відділів ЗЕД, маркетингу, логістики та енергозбереження. Це дозволить більш швидко орієнтуватись на ринку портових послуг, стати більш конкурентоспроможним підприємством в даній сфері діяльності та залучити до порту більше клієнтів.

Також серед основних пропозицій щодо підвищення ефективності зовнішньоторговельної діяльності МТП «Южний» можна виділити слідуючи: розширення номенклатури навантажувально-розвантажувальних послуг; модернізація устаткування з метою підвищення якості надання послуг і зниження витрат; пошук клієнтів через систему прямих угод (контрактів) або через товарні біржі та інші посередницькі організації; використання програми приватизації державних підприємств (створення концесії); удосконалення тарифної політики; удосконалення системи митного контролю; удосконалення системи документообігу, спрощення дозвільних процедур, зменшення часу обробки вантажів; створення спеціальних дослідних і учбових центрів, інститутів, асоціацій, інноваційних фондів.

Було виявлено найважливіші елементи стратегії підвищення ефективності зовнішньоторговельної діяльності порту «Южний» та основні чинники, що впливають на ефективність ЗТД МТП «Южний».

Було детально розглянуто план розвитку морського порту «Южний» до 2038 року, який націлений на підвищення його конкурентоспроможності.

До 2038 року планується реалізувати 23 інвестиційних проекти, виконавцями яких визначено АМПУ, державні і приватні інвестори. У МТП «Южний» є плани розвитку на найближчий період (до 2018 року), на середньостроковий (до 2023 року) і довгостроковий (до 2038 роки), які періодично оновлюються. Інвестиції в реалізацію проектів до 2038 року оцінюють у 3 млрд доларів.

У порту «Южний» відзначають, що реалізація плану розвитку дозволить збільшити потужності з перевалки вантажів до 120 млн тонн на рік, 870 тис. TEU і 10 млрд кубометрів газу. Додатково утворюється 5,8 кілометрів причального фронту, будуть створені ще 3,5 тис. робочих місць.

Втілення пропозицій, які перелічені у розділі 3, дозволить порту «Южний» покращити показники зовнішньоторговельної діяльності. Це, у свою чергу, надасть можливість утримати позиції на українському ринку, а згодом і диверсифікувати свою діяльність шляхом виходу на нові ринки.

Також було розглянуто лізинг як форма забезпечення вкладень, як прогресивний метод матеріально-технічного забезпечення порту «Южний», як активний інструмент маркетингу, як одна із форм кредитних надходжень, як альтернатива банківському кредиту.

За рахунок використання механізму фінансового лізингу з'являється можливість поновлювати основні засоби, на цій підставі підвищувати ефективність їх використання. Пропонується проект придбання перевантажувального обладнання вартістю 1232100 дол., використовуючи механізм фінансового лізингу. Маса доходу, отриманого за період здійснення проекту, у сучасній вартості, становить 900200 дол. Запропонована система заходів дозволить підвищити ефективність використання фінансових ресурсів та ефективність функціонування морського торговельного порту «Южний» в цілому.

Отже, можемо сказати, що МТП «Южний» - один з найбільш динамічно розвинених портів України. І так як основні виробничі та фінансові показники протягом останніх років мали позитивну тенденцію до збільшення, то можна вважати МТП «Южний» і в подальшому буде стабільно розвиватись, постійно збільшуючи масштаби та розширюючи напрямки діяльності.

Список використаних джерел:

1. Адміністрація морських портів України [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://uspa.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=11669&Itemid=134&lang=ua
2. Адміністрація морського порту "Южний" [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://uspa.gov.ua/yuz>
3. Асоціація морських портів України «Укрпорт» [Електронний ресурс] – Режим доступу: www.ukrport.org.ua
4. Бондар Н. М. Організаційні структури управління підприємством [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://business-consultant.com.ua/publicaciiub104.html>
5. Бутенко І. О. Стратегія підвищення ефективності надання міжнародних транспортних послуг в МТП «Южний» / І. О. Бутенко, О. А. Єрмакова. // Економіка: реалії часу. – 2011. – С. 188–190.
6. Вівчар О. І. Основні аспекти підвищення ефективності зовнішньоекономічної діяльності підприємств / Оксана Вівчар // Галицький економічний вісник. — 2009. — № 2. — С. 24-30.
7. Вілкул А. «Южний» стане найбільшим серед глибоководних портів північно-західної частини Чорного моря [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://www.newsfiber.com/p/s/h?v=Evgs2W8V8D2Q%3D+bq37ESut%2FRA%3D>
8. Демьянченко, А. Г. Роль і структура морських портів України [Текст] / А. Г. Демьянченко // Проблеми економіки. - 2013. - №2. - С. 53-59
9. Дергаусов М. Морські порти України: час активних реформ / М. Дергаусов // Дзеркало тижня. - 2010. - №4. - С. 8-11.
10. Заволока С. М. Формування стратегії оновлення основних фондів морських портів України // Розвиток методів управління та господарювання на транспорті. - О., 2007. - Вип. 19. - С. 72–79.

11. Закон України «Про морські порти України» від 17.05.2012 № 4709-VI. Із змінами, внесеними згідно із Законом № 406-VII від 04.07.2013.
12. Захарова О.В. Транзитні можливості морських портів України. // Вісник донецького університету, сер. В: Економіка і право. – Донецьк. – 2008. – №1. – с. 141-145
13. Зовнішньоторговельна діяльність підприємств, її визначення та сутність [Електронний ресурс]. – 2010. – Режим доступу: <http://dt-kt.net/articles/article-57/>.
14. Іванова, С. Є. Підвищення ефективності роботи морського порту шляхом використання інформаційних технологій [Текст] / С. Є. Іванова, О. Н. Панамарева // Известия вищих навчальних закладів. Північно-Кавказький регіон. Проблеми водного транспорту. Спецвипуск. Ч. II. Технічні науки. - Ростов н / Д, 2006. - С. 126-135
15. Інвестиційний план державного підприємства "Морський торговельний порт "Южний" на 2015 - 2018 роки. – 2015. – С. 4
16. Ковбатьок М.В. Еволюція сучасних портових комплексів в аспекті розвитку міжнародних інтеграційних процесів [Електронний ресурс] .- Режим доступу: www.maritime.kiev.ua/uploads/Jurnal/.../79.doc 15
17. Козак Ю.Г., Логвінова Н.С., Сіваченко І.Ю. Зовнішньоекономічна діяльність підприємств: Навчальний посібник, 2-ге вид., перероб. та доп. – Київ: Центр навчальної літератури, 2006. – с. 347
18. Котлубай О. М. Економічні механізми розвитку торговельного мореплавання в Україні. – Одеса: ПІРЕЕД НАН України, 2014. – 453 с.
19. Крижанівський С.В. Морські торговельні порти України в ринкових умовах: Монографія - Одеса: Астропринт, 2008. - 184с.
20. Луханін М. Дільниця Чорноморська – Берегова: стратегія реалізації логістичної концепції бережливого виробництва та успішних бізнес-проектів на засадах державно-приватного партнерства / М. Луханін. // Українські залізниці. – 2014. – С. 37

21. Мансуров Р. Е. Про економічну сутність понять «конкурентоспроможність підприємства» і «управління конкурентоспроможністю підприємства» // Маркетинг за кордоном. - 2006. - № 2 (25). - С. 91-94.
22. Меркт, Е. В. Стратегічні пріоритети розвитку світової портової системи [Текст] / Є. В. Меркт // Розвиток методів управління та господарювання на транспорті: Зб. наук. праць. - Вип. 7.- Одеса: ОДМУ, 2000. - С. 17-26.
23. Морська галузь в системі глобальної економіки: тенденції і перспективи // Пріоритети розвитку морегосподарського комплексу України в умовах глобалізації: аналітична доповідь / А.О. Филипенко, В.В. Баришнікова; за ред. А. О. Филипенка ; Регіон. філіал нац. ін-ту стратегічн. досліджень у м. Одесі. - Одеса : Фенікс, 2013. - 168
24. Морський торговельний порт «Южний» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org>
25. Офіційний сайт порту «Южний» [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.port-yuzhny.com.ua/>
26. Перспективний план комплексного розвитку Морського порту "Южний" [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://www.yuz.uspa.gov.ua/images/strategichnij_rozvitok/
27. Петров І.М., Виговський В.А. Агентування морських суден: теорія і практика. Навчальний посібник. - Чернівці: Книги -XXI, 2005. - 496 с.
28. Порти України: морські порти, річкові, рібні [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://transportinform.com/ports-ukraine.html>
29. Пояснювальна записка до фінансового плану державного підприємства «Морський торговельний порт« Южний »на 2016 рік. - 2016. - С. 11
30. Рейтинг найбільших портів світу за підсумками 2016 р. [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://www.tis-logistic.ru/news/rejting_krupneyshikh_portov_2014.html

31. Своя перевалка: як Bunge йшла до создания кластера в Морське порту [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://forbes.net.ua/ua/magazine/forbes/1412799-svoya-perevalka-yak-bunge-jshla-do-stvorenniya-klastera-v-morskomu-portu>

32. Транспортне забезпечення зовнішньої торгівлі підприємства [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://referat-ok.com.ua/ekonomika-pidprijemstva/transportne-zabezpechennya-zovnishnoji-torgivli-pidprijemstva>.

33. Удосконалення управління морськими торговельними портами: Навчальний посібник / Чекаловец В.І., Колодін А.Л., Столяров Г.П. та ін. - Одеса: ОНМУ, 2002. - 142 с.

34. Фінансування інноваційної діяльності [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://elib.lutsk-ntu.com.ua/book/fb/pesp/2012/12-40/page14.html>.

35. Hall P. The institution of infrastructure and development of port-region. – University of California at Berkeley, 2010.

36. Хомич Л. Розвиток морських портів у контексті розширення транспортно-розподільного та транзитного потенціалу України. // Україна транспортна. Морський і річковий комплекс України. – 2007

37. Шаригіна О.А. Історіографія розвитку залізничного та морського транспорту на півдні України у другій половині XIX – на початку XX ст. // Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету. – 2010. – № 28.

38. Козак Ю.Г., Логвінова Н.С., Сіваченко І.Ю. Зовнішньоекономічна діяльність підприємств: Навчальний посібник; 2-ге вид., перероб. та доп. – Київ: Центр навчальної літератури, 2006.- 792 с.

39. Козак Ю.Г. Роль та місце України у регіональних міждержавних економічних організаціях: СНД, ОЧЕС, ГУАМ. // Проблемы и перспективы развития сотрудничества между странами юго-восточной Европы в рамках Черноморского Экономического Сотрудничества и ГУАМ. – Одеса-Донецьк. – 2008. – с. 24-28

40. Економіка і планування бізнесу / В. Р. Кучеренко, А. І. Бутенко, А. В. Андрейченко, Л. М. Гейко, О. М. Гордієнко та ін. – Одеса: ІПРЕЕД НАН України, 2005.
41. Кібік О. М. Економіка портового господарства. – Одеса: ОНМУ, 2004. – 280 с.
42. Совершенствование управления морскими торговыми портами: Учебное пособие / Чекаловец В. И, Колодин А. Л., Столяров Г. П., Меркт Е. Г. и др. – Одесса: ОНМУ, 2002.
43. Чекаловец В. И. Современные принципы управления и организации в морских портах. – Одесса - Ильичевск: ОГМУ, 2000.
44. Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» від 16.04.1991 № 959-ХІІ // Спосіб доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>
45. Кодекс торговельного мореплавства України // Спосіб доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>
46. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України. [Електронний ресурс]// Спосіб доступу : www.kmu.gov.ua
47. Офіційний сайт Державного комітету статистики України. [Електронний ресурс]// Спосіб доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>
48. Офіційний сайт Державної служби морського та річкового транспорту України. [Електронний ресурс]. // Спосіб доступу : www.morrichflot.gov.ua
49. Офіційний сайт Міжнародної морської організації (ІМО). [Електронний ресурс]// Спосіб доступу :: www.imo.org